

Kell-e, Érdeemes-e és lehet-e ma tiszta magyar nyelvű szakkönyvet, közleményt írni?

BERTÓK LÓRÁND

BEVEZETÉS

Napjainkban egyre többször vetődik fel a kérdés, hogy kell-e, érdemes-e és egyáltalán lehet-e magyarul írni szakkönyvet, közleményeket. Sokan egyszerűen felesleges időpazarlásnak és pénzpocsékolásnak tartják a magyar nyelvű szakkönyvek írását és kiadását. Noha már a „magyarul” kiadott írásművek se magyarul, hanem a többség által használt gyarmati, „zagyvanyelven” jelennek meg. A tollforgató magyar értelmiség már nem tud magyarul. Szakembereink többsége képtelen egy olyan mondatot elmondani vagy leírni, amiben nincs idegen szó, kifejezés. Sajnos a köznyelvi közlés (írás, előadás, sajtó, hírközlés stb.) se különb. Ugyanezt a szörnyű keveréknyelvet használja szóban és írásban az utca emberétől a miniszterig, a tanártól az MTA tagjáig, a fiattól az öregig, a várositól – újabban – a vidékiig, csaknem mindenki. Megdöbbenő, hogy a szakemberek nagy része már észre sem veszi, hogy nem magyar nyelven beszél vagy ír, hisz’ ezt hallja a hang- és képcsatornákon, melyeknek sokszor már a neve se magyar, noha anyanyelvünk használata, őrzése mindenkinek lelegelembb érdeke, kötelessége lenne. Nagymértékben segíti a mérhetetlen nyelvromlást, az egyébként igen hasznos számítógép használata is, az ékezet nélküli „e-mail”-ek és számlák, angol vezényszavakkal működő utasítási rendszer (szoftver) stb.

Az ún. „informatikai társadalom” gyors kiépítésére irányuló mindenkori kormányzati szándék kétségtelen haszna mellett nagyon sokat árt a magyar szak- és köznyelvnek egyaránt. Egyelőre nem alakult ki az a józan álláspont, mely a magyar nyelv megőrzését és fejlesztését is figyelembe venné. A nagy világ-vállalatok újabb és újabb szerkeztői, módszerei folyamatosan szorítják vissza szakmai nyelveinket, de köznyelvünket is. Sokan nem tudják azt, hogy a mi nyelvünk az egyik leggazdagabb nyelv. Tehát mindenre lehetne magyar kifejezést találni. Sajnos ez az emberek fejében meg sem fordul. Mint ahogy például már senki sem mondja azt valamiről, hogy nem tudja, hanem csak azt, hogy „nincs információ”. Egyébként ez az egy szó mintegy harminc szép magyar szót szorít ki nyelvünkéből. Tehát nem igaz azok érvelése, akik azt mondják, hogy nyelvünk csak gazdagodik az idegen szavak beáramlásával, hanem egyértelműen szegényedik. Nagy íróink, költőink is sokat foglalkoztak anyanyelvünkkel (l. Grétsy, 2000). Erőt meríthetünk ezekből az írásokból, mert napjainkban már csak ez az egyre romló, pusztuló nyelv tartja össze a magyarságot. Ha ezt elveszítjük, eltűnünk, beolvadunk. Korunk, a világgyarmatosítás (globalizáció) kora, már tulajdonviszonyai miatt sem kedvez anyanyelvünk fennmaradásának. Így ma a magyar nyelv sokkal nagyobb veszélyben van, mint volt valaha történelmünk során. Ha így „haladunk” rövidesen csak a „bennszülöttek” nyelve lesz a magyar. Gyárakban, irodákban, egyetemeken rövidesen a „gyarmati angol” lesz a „hivatalos” nyelv. Már ma is nem egy egyetemünkön angolul íratják meg a tudományos (doktori, „PhD”) értekezéseket és angolul mondatják is el. Pedig ennek semmi értelme sincs, hiszen e dolgozatokat a nemzetközi irodalom nem jegyzi.

Sajnos napjainkban már minden túlzás nélkül állíthatjuk, hogy mind a magyar köz- mind a szakmai nyelv igen „lepusztult” állapotban van. Mind szóhasználata, mind szerkezete pongyola, gyarmati jellegűvé vált, noha semmi külső hatás nem kényszerítette erre használóit. Így ez az „önkéntes gyarmat” egyik sajnálatos ismérveként fogható fel. Nagyon nagy tehát a szakemberek felelőssége, mert a szaknyelvek igen erősen hatnak a köznyelvre. Meggyőződésem, hogy ha valaki jobban odafigyel nyelvhasználatára, tud szépen beszélni és írni magyarul. A kérdés, hogy kell-e? Erre én saját tapasztalataim alapján a következő választ tudom adni.

A világ egyre szürkül, nemcsak a „korcs angol” általános használata miatt, de az étkezés, vásárlás, öltözködés, szabadidő eltöltés, és az élet minden területén. Ez ellen a különböző kisebb nyelvek fenntartásával lehet talán legeredményesebben védekezni. A magyar nyelv még nem is kis nyelv, hiszen a több ezer nyelv között, a használóinak száma szerint a 40-45. helyen van (l. Fábrián, 1984). Szakmai nyelveink helyzete ennek ellenére egyre rosszabb. Az orvosi nyelvünk talán egyike a legszenyezettebbeknek.

SZAKMAI NYELVEINK

Az egyes szakmai nyelveink már a XIX. század végén és múlt század első felében megszabadultak a német kifejezések többségétől és jelentősen magyarodtak. Így például a magyar orvosi nyelv a XIX. század végén sokkal magyarabb volt, mint ma. Ha előveszünk egy e korból származó magyar szaklapot, melyekbe Hógyes Endre és kortársai írtak, olyan szép magyar orvosi kifejezéseket lehet benne találni, melyet ma már a szakemberek nagy része sajnos nem is ért. Manapság, ha egy fiatalember hazajön 1-2 éves tanulmányútjáról, már nem tud egy ép magyar mondatot elmondani. Minden második szava idegen, angol vagy angolosított latin. Sokszor már csak a kötőszavak magyarok. Elkészerítő kézbe venni egy szakmai rendezvény meghívóját, mert azon már magyar szó se az ülés megjelölésében, tárgyában, a lebonyolítás rendjében („konferencia”, „workshop”, „szimpózium”, „regisztráció”, „credit” stb.) se az előadások címében alig található. Tulajdonképpen elangolosodott, korcs „latin” nyelvet használunk. Hasonló a helyzet a még „magyar nyelvű” szakmai folyóiratokban megjelenő közlemények esetében is. Álljon itt egy példa. „...Pszichiátriai tematikájában konfliktuozus familiaris háttér, párkapcsolatban grávisz frusztrációk tömege volt exponálható, ezért mind a pszichológusok, mind a pszichiáterek ezen tematikára centrálva, a feltáró, supportív és dinamikusan orientált pszichoterápiás kezelések mellett, kognitív orientációjú pszichoterápiában is részesítették...” Ugye hihetetlen?! Pedig így beszélünk és írunk manapság. Meg kell jegyezni azonban, hogy e cikk írója kitűnő szakember volt, akinek magyarságtudatához se fért kétség, de nem vette észre, hogy nem magyarul írt.

Elgondolkodva a fentiekben, megállapítható, hogy ennek a veszedelmes nyelvromlásnak az okai a következők lehetnek. Első az a tévhit, hogy magyarul nem lehet kifejezni valamit. A második és nem jelentéktelen ok, hogy azt hiszik, ez az „előkelőbb”, a korszerűbb. A harmadik ok egyszerűen a lustaság, mert nem keressük a megfelelő magyar kifejezéseket.

A negyedik ok pedig az, hogy fogalmunk sincs arról, vagy észre se vesszük – mint már említettük – hogy nem magyarul beszélünk vagy írunk. Erre mondja az Írás: „jól lehet a lélek kész, de a test erőtelen”. Ez a nyelvhasználat „ragályos” betegség. Tudományos üléseinken, legyenek azok akadémiai, egyetemi vagy egyesületi rendezvények, szintén ezt a szörnyű gyarmati nyelvet lehet csak hallani. A magyar nyelvnek „angolkórja” van, mint találoan jegyezte meg nemrég egyik neves nyelvészünk (l. Szűcs, 2004). Érdekes, hogy a több évtizedes orosz megszállás gyakorlatilag minden nyelvi „maradvány” nélkül múlt el, leszámítva a párt nyelvezetéből itt maradt néhány, de sajnos ma is használt, többnyire latin eredetű kifejezést.

A helytelen nyelvhasználat ragályos betegség.

Már fel sem tűnik, ha egy magyar zárójelentésben a kórisme nem latinul vagy magyarul, hanem angolul van. Angol nyelvű, vagy „anglo-magyar” a készülékek számítógépes kiírása miatt minden orvosi leletünk is. Társaságaink nagy részének neve is idegen, sőt intézményeink, ill. azok részlegeinek neve se magyar. Pedig erre senki se kényszerít bennünket. Önként tesszük, de miért? Rengeteg példát lehet felhozni a nyelvszegényedésre (minden „magazin”, „fesztivál”, „média”) pedig a magyar nyelv olyan gazdag, – aközé a 25 nyelv közé tartozik (a sok ezer közül), – amelyiken mindent (művészet, tudomány, költészet, stb.) tökéletesen ki lehet fejezni (l. Fábíán, 1984).

ÍRJUNK MAGYARUL

Ha magyarul akarok írni és beszélni, akkor legelőször fel kell ismernem, be kell látnom, hogy nagyon rondán beszélek és írok. El kell határoznom, hogy igyekszem tiszta, szép magyar nyelvet használni. Oda kell, figyeljek, hogy elhatározásomat végre is hajtsam. Következetesnek kell lennem. Természetesen ehhez hit és türelem kell. Tehát legelső feladat magamat meg- és legyőznöm. Ha nekem sikerül, lesz erkölcsi alapom ahhoz, hogy környezetemet, barátaimat is meggyőzzem az ügy fontosságáról. Azaz példát kell mutatni. Tehát kell ma is tiszta magyar nyelven írni és beszélni.

Tudjuk, hogy bár az anyanyelv határozza meg a szakmai és tudományos nyelvet is, illetve kellene, hogy meghatározza, de vissza is hat rá. „Minden nemzet a maga nyelvén lett tudóssá” mondta annak idején Bessenyei György. Így az anyanyelv megfelelő szintű ismerete és használata nélkül nincs értelmes, mindent kifejezni tudó szakmai – tudományos nyelv se.

A hazánkban rendezett nemzetközi szakmai-tudományos üléseket is nem a jelenleg szokásos módon – „nemzetközileg” – hanem jellegzetesen és külföldi vendégek részére emlékezetesen magyar módon kellene rendezni. Így rendeztük meg néhány éve a Selye János születésének 90. évfordulóján a nemzetközi stressz világ összejevetelt, amelyen minden ’kellék’ magyar volt. Mai napig emlegetik ezt a rendezvény vendégei. A külföldön élő és hazlátogató magyarok nevét pedig következetesen magyarul kell írni (Kovács Péter és nem Peter Kovacs), mert ez az ésszerű és az illető azért jön haza, mert magyarnak érzi magát. Aki egy nemzet fiaként születik, az is marad még akkor is, ha máshová kerül élete során. Így a

magyarnak születés tény, ezen nem lehet változtatni, legfeljebb lehet tagadni. Az, hogy valaki hovatarozását érzi-e vagy sem, nevelés és környezet kérdése. A magyarságtudat nélkül nincs magyar szakmai nyelv. Sajnos értelmiségünk jelentős részének egyáltalán nincs nemzeti tudata. Mindezeket figyelembe véve nem csoda, hogy azok, akikben csak a saját szakmai érdeklődés, és főként előrehaladási, érvényesülési igény munkál, de kötődés, felelősségérzet nem, nemcsak a magyar nyelvvel nem törődnek, de szép lassan eltűnnek a hazai tudományos berkekből is. Az ország pedig, amelyik a magas szintű tudományos tevékenységet nem igényli, nem is támogatja, elveszti vezető értelmiségét és ezzel saját jövőjét teszi tönkre, előbb-utóbb gyarmattá válik. Sajnos nálunk ez a folyamat - a jellegtelen, nemzetietlen nevelés és a beözönlő nemzetközi szenny miatt - már elég régen elindult és napról napra erősebb sodrásúvá válik. Egymás után szűnnek meg a régi magyar folyóiratok. Lassan magyar nyelven már nem is lesz hol közölni. A magyar nyelven még megjelenő tudományos, de többnyire már idegen nevű szaklapok pedig a manapság már teljesen megszokott, bevett, azaz elfogadott gyarmati „anglo-magyar” nyelven jelennek meg. Sajnos nem kivételek ez alól a Magyar Tudományos Akadémia kiadványai sem, noha Széchenyi István azért támogatta a Magyar Tudós Társaság, – Akadémiánk szebb nevű elődjének – megalakulását, hogy az a magyar nyelv – a tudományok nyelve - legfőbb támasza és őre legyen. A magyar nyelven való közlés egyik legfontosabb fenntartója, megőrzője nemzeti tudatunknak. Mindent összevetve megállapítható, hogy a magyar szakemberek nyelvhasználata, beleértve tudományos nyelvünket is, fertelmesen magyartalan. Ez pedig rossz példával szolgál az egész magyarságnak is. Ma már a vidéki megszólalók többsége is ezt a keveréknyelvet beszéli, és ugyanazzal, a magyar nyelvtől teljesen idegen hangsúllyal, amit naponta reggeltől-estig hall és lát, az összes „médiában”, mert azt hiszi, ez a korszerű. Korunkban nem támadt még új Kazinczy, aki megkísérelné magyar szóval helyettesíteni a betolakodott idegenséget. Természetesen az idegen szó magában lehet szép, de mint a sok pipacs a búzatáblában, a gazdának mégis csak gyom (l. Jávorka, 2005). Abban reménykedhetünk csak, hogy ha a magyarság és nyelve ennyi mindent kibírt több mint ezer év alatt, talán ezt is átvészeli. E reményeink azonban nagyon szerények lehetnek, mert az egész világot elszürkíteni, egy akolba hajtani, egységes „hamburgert” és egységes bűnügyi szörnyűségeket zabáltatni óhajtó világ-vállalatok uralma olyan nagy erő, amely régebben nem létezett. Ezért el kellene gondolkodni azon, elsősorban a magyar nyelvészeknek, de a magyar tudományos élet minden képviselőjének, jelesen a Magyar Tudományos Akadémiának is, hogy mit lehetne és kellene tenni. Mindenek előtt saját magunkat kell rászorítani arra, hogy magyar-magyarul beszéljünk és írjunk, ne „okézzunk” és ne legyen minden ismeretünk, adatunk „információ”

Magyarságtudat nélkül nincs magyar szakmai nyelv.

ÉRDEMES MAGYARUL ÍRNI

Nyelvünk, zenénk, ételeink, szellemi és anyagi, történelmi környezetünk védelme ugyanis minden eltérő vélemény ellenére nem „nacionalizmus” és nem „magyarkodás”, hanem a világ sokszínűségének megőrzését szolgáló, elszürkülése ellen ható igen hasznos tevékenység. Azaz őrizzük meg másságunkat. Ez a világ színességének a fenntartásához is hozzájárul. Hisz’ a „változatosság gyönyörködtet”. Ezért is érdemes szép magyar nyelven beszélni, írni, közölni.

Jó lenne azon is elgondolkozni, hogy a magyar nyelven megjelent munkák is beszámítsanak egy-egy pályázat értékelésébe. Japánban például, ha valakinek nincs elég anyanyelvén történt közlése, a legjobb „impakt faktor” mellett se kap jobb besorolást pályázatok vagy egyetemi kinevezések esetében. Elgondolkoztató! Csak Nyugaton lehet követendő példát találni? Az anyanyelven való közlés lehetőségeit tehát meg kell őrizni, sőt fejleszteni kell, és el kell ismerni nálunk is, mert e nélkül nincs magyar műveltség és magyar élet se. Azaz írunk kell tisztességes magyar nyelven szakkönyveket és még meglévő folyóiratainkba cikkeket, akkor is, ha ezt egyelőre a „tudomány” nem értékeli és nem díjazza. Többre kell tartanunk magunkat! Mindezekért tehát érdemes magyarul írni.

Szerencsére néhány éve jó példát mutatva, Juhász Nagy Sándor indított el egy olyan élettani/kórtani könyvsorozatot, amelyben neves hazai szerzők írják meg röviden kutatásaik eredményeit magyar nyelven a fiatal magyar kutatók részére. E könyvek nyelvezete többnyire még bizony nem tiszta magyar, de erre való törekvés már mutatkozik (l. Bertók, 2002).

A XXI. SZÁZAD

Ami a jövőt, a XXI. századot illeti, a most következő néhány évben fog eldőlni, hogy megmarad-e a magyar szakmai- és tudományos nyelv. Ez azon múlik, hogy az a kevés magyar értelmiségi, aki ezt látja, tud-e olyan össznemzeti azonosság-tudat-fokozódást elérni, amely megállítja ezt a szörnyű folyamatot. Meg kell ragadni minden eszközt a nyelv megőrzése érdekében. Nyelvi vetélkedőket kellene rendezni szakmai és köznyelvi ügyekben, bevonva ebbe a Magyar Tudományos

Akadémiát, az illetékes tárcákat, egyesületeket, különféle szervezeteket, megnyerve hozzá a hang- és képcsatornák segítségét. Díjazni kellene, ha valaki megfelelő magyar szót javasol az idegen helyett.

Mindezeket a lehetőségeket már néhány éve felvázoltam a Magyar Közszolgálati TV-társadalmi gondnokságának („kuratorium”) felkérésére írt javaslatomban és közölte azt a sajtó is, de sajnos a helyzet egyik hírközlő intézményben sem javult, sőt romlott. Meggyőződésem azonban, hogy ennek ellenére, ez irányú tevékenységünket nem szabad abbahagyni, mert lehet tisztán, szépen magyarul beszélni és írni. Ennek szép példája az, hogy magyar műszaki és más értelmiségiek (Kiss József, Menyhárd Alfréd, Gyórfy Sándor, Benczéd József, Szathmári István és még több lelkes ember) kezdeményezésével, néhány éve, elindítottuk a „Mondjuk magyarul mozgalmat”, melynek keretében már több Magyar Szakmai Anyanyelvi Tanácskozást szerveztünk. A magyar orvosi nyelv ügyében pedig a Magyar Tudományos Akadémián rendezett ülést, Bősze Péter „Betű- és szóvetés a magyar orvosi irodalomban” címen, és indított el egy új folyóiratot „Magyar Orvosi Nyelv”-et. Szabó István Mihály pedig beindította a magyar szakírók rendezvényeit. Örömmel lehetett megállapítani, hogy minden rendezvény és az új folyóirat is nagy érdeklődést váltott ki. A magyar egyetemi tanárok világtanácsa (MPV) is gyakran napirendre tűzi az anyanyelv ügyét. Szerencsére egyre többen vannak azok a szakemberek, akik kezdik észre venni és megérteni, hogy saját területükön mindent meg kell tenni nyelvünk visszamagyarítása érdekében. Természetesen ez nem megy gyorsan. Sajnos ma még azok is, akik anyanyelvünk védelmével, tudományos nyelvünk tisztításával egyetértenek, egyelőre ugyanazon a napjainkban eluralkodott keveréknyelven beszélnek és írnak még e kérdésekről is. Pedig egyre több a hang- és képcsatornák műsorában is a magyar nyelvi kérdésekkel foglalkozó adás így, Balázs Géza, Grétsy László, Deme László, Benczéd József, Szathmári István, Fábíán Pál és sokan mások öt-tíz percei, annak ellenére, hogy méltatlan támadások érik e műsorokat és előadóikat, a magukat „tudós nyelvészeknek”, nevezők részéről. E nyelvművelő nyelvészek pedig a legfontosabb szakemberek anyanyelvünk megőrzése szempontjából. Mindenesetre megmozdult valami. Külön ki kell emelni a Debrecenben munkálkodó „magyarító csoport” eredményeit, melyet Molnos Angéla vezetésével, eddig e tárgykörben megjelent könyveivel (Magyarító könyvecske, 1-5. Kiadás; Szent és sérthetetlen, 1-4. Kiadás; Lélektani szakfordító, Jövőkért a magyar nyelv ügyében) óriási segítséget nyújt mindazoknak, akik szeretnék anyanyelvüket megőrizni. Szerencsére a „magyarító könyvecske” egyre több értelmiségi magyar íróasztalán megtalálható.

Az MPV kezdeményezésére megszületett egy ún. „nyelvtörvény” is, de bizony eléggé kiherélt alakban, és még ez is feldühített bizonyos „nagy nyelvtudósokat”. Sajnos, ha körülnézünk, hazánkban egyelőre e törvénynek nem is érzékelhető a hatása. Ez nem is csoda, hisz óvatosságból, az áll a törvényben, hogy „ki kell írni az üzlet cégtáblájára magyarul is”, holott kézenfekvő lett volna, hogy ki lehet írni a magyar mellett más nyelven is! Így nem meglepő, ha nem lett foganatja e jó javaslatnak.

Meggyőződésem, hogy a magyar nyelv nemcsak a nyelvészek szakmai ügye, hanem az egész magyar nemzet közös felelőssége, fennmaradásunk záloga. Így a magyar tudományos élet minden résztvevőjének példát kell mutatnia anyanyelvünk, tudományos nyelvünk őrzésében, magyarításában, helyes használatában, mert ez a köznyelvre is igen jelentős, jótékony hatással lehet.

A magyar nyelv az egész nemzet közös felelőssége, fennmaradásunk záloga.

A magyar nyelvet – mind a köz- mind a szakmai tudományos nyelvet – újra 'divattá' kell tenni. Ennek megvalósítása a magyar értelmiség minden tagjának, így a sok emberrel kapcsolatba kerülő orvosnak is, és az összes „írástudónak” a feladata. Legyenek igényesen tiszta magyar nyelven megírt szakkönyveink, folyóirat cikkeink, hassunk oda, hogy hírközlő, hang- és képcsatornáink, de sajtónk is, illően magyar nyelvű legyen! Minden lehetőséget meg kell ragadni ennek érdekében. Rajtunk múlik, hogy mindez csak álom marad vagy valósággá válik. Különben már unokáink nem is fognak magyarul beszélni és nem fogják ismerni a gazdag magyar műveltség alapelemeit sem, nem hogy gyöngyszemeit.

Az magyar egyetemi tanárok (MPV) legutóbbi nyelvi ülésén egy olyan javaslatot tettem, mely nagyot lendítene a magyar nyelv visszamagyarításának ügyén. Nyelvünk megőrzését ugyanis nem lehet ún. „nyelvtörvényekkel” szavatolni. Eredmé-

nye nagyon kevés. Sokkal hatásosabbnak ígérkezne az, ha a korszerű módszereket használnánk fel nyelvünk megőrzésére, szebbé, szabatosabbá, érthetőbbé tételére. A számítógép térhódítása erre nagy lehetőséget biztosít, anélkül, hogy valaki nyelvhasználati jogait, önértékét sértené és „magyarkodásnak” lehetne venni. Olyan magyarító „csomagot” kellene összeállítani, amelyet mindenki ingyenesen vagy nagyon olcsón beszerezhetne és telepíthetne számítógépére. Az eddigi előzmények (Molnos: Magyarító könyvecskéje, „MorphoLogic Kft”. „Szinonima” szótára) biztatóak és lehetővé tennék a fenti megoldást. Így mindenki saját maga dönthetné el, hogy akar-e szebben, magyarabban írni. Biztosak vagyunk benne, hogy egy ilyen megoldás nagymértékben segítené szaknyelveink, de köznyelvünk fejlődését is, mert mindazok örömmel használnák, akik szeretnék szebben írni magyarul, de nem mindig jut eszükbe a megfelelő magyar szó. Végül is megállapíthatjuk, hogy lehet magyarul beszélni és írni!

ÖSSZEGEZÉS

Összefoglalva azt mondhatom, válaszul a címben feltett kérdésre, kell magyarul szakkönyvet, közleményt írni, mert e nélkül a szakmai tevékenységünk teljesen elszakad hazánktól és válik gyökértelen, nemzetközivé, aminek semmi köze a nemzet érdekeihez. Éppen ezért nemcsak kell, érdemes is, mert szép és nemes, mindent árnyaltan lehet rajta kifejezni. Végül állíthatom, saját tapasztalatom alapján, hogy lehet is, csak oda kell figyelni. Ha azt akarjuk, hogy ez a tehetséges, a világnak eddig is sokat adó nemzet ne tűnjön el nyomtalanul, gyermekeink, unokáink és az ő utódaik e nyelven beszéljenek, írjanak és gondolkozzanak. Ezért mindent meg kell tennünk a magyar nyelv megmaradásáért. Ennek egyik alapfeltétele, hogy a magyar szakmai nyelveket, így az orvost is, fejlesszük. Ennek most különös jelentőséget ad az Európai Unióba való bekezdésünk. E folyamatnak az „ellenszelét” kell felhasználnunk arra, hogy a magyar értelmiséget felébresszük, ill. ráébresszük a veszély nagyságára és a tennivalók halaszthatatlanságára. Ez minden magyar értelmiségi kikerülhetetlen feladata.

AJÁNLOTT OLVASMÁNY

Bertók Lóránd: Van-e magyar tudomány? Fasang Árpád – Fodor András (szerkesztők) Hivatás és Hitvallás. Mundus Magyar Egyetemi Kiadó, Budapest, 1998, 175-178.

Bertók Lóránd: Nemzeti kultúránk jövője. Magyar Nemzet, 1998. dec. 8.

Bertók Lóránd: Anyanyelvünk- tudományos nyelvünk a XXI. század elején. Magyar Biológiai Társaság XXIV. Vándorgyűlése, Budapest, 2002

Bertók Lóránd: Természetes ellenállóképeség: epesavak és endotoxinok szerepe. Scientia Kiadó, Budapest (Studia Physiologica 12.) 2002

Fábián Pál: Nyelvművelésünk évszázadai. Gondolat Kiadó, Budapest, 1984

Grétsy László: A mi nyelvünk. Tinta Kiadó, Budapest, 2000

Molnos Angéla: Szent és sérthetetlen (negyedik kiadás). Lélektani Szaknyelv Megújításáért (LSZM) közhasznú alapítvány, Debrecen, 2002

Molnos Angéla: Lélektani szakfordító (második kiadás). Lélektani Szaknyelv Megújításáért (LSZM) közhasznú alapítvány, Debrecen, 2002

Molnos Angéla: Magyarító könyvecskéje (ötödik kiadás). Lélektani Szaknyelv Megújításáért (LSZM) közhasznú alapítvány, Debrecen, 2005

OKK „Frédéric Joliot-Curie” Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézet, Budapest